

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

НАТАЛІЯ БОРИСЕНКО, ОКСАНА КОДУБОВСЬКА

**Методичні рекомендації до виконання курсових
робіт з теорії та практики перекладу з англійської
мови**

ЖИТОМИР

2023

УДК 81-13 +81'25

ББК 81.1+81.7

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 27 грудня 2023 року (Протокол № 22)

Рецензенти:

Ємець Олександр – професор кафедри германської філології та перекладознавства Хмельницького національного університету.

Славова Людмила – професор кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Нідзельська Юлія – доцент кафедри англійської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Борисенко Наталія Дмитрівна, Кодубовська Оксана Олександрівна.

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з теорії та практики перекладу з англійської мови. Житомир, 2023. 33 с.

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з теорії та практики перекладу з англійської мови укладено для здобувачів за освітніми програмами «Англійська мова та література (переклад включно)», «Прикладна лінгвістика (англійська мова)» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія.

© Борисенко Н.Д.

© Кодубовська О.О.

© Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗМІСТ

Загальні відомості про курсову роботу	4
Зміст та структура курсової роботи	6
Вступ курсової роботи	8
Основна частина роботи	12
Оформлення висновків	15
Вимоги до оформлення Списку використаних джерел та літератури	16
Додатки	18
Тести для самоконтролю	21
Рекомендована література	29

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО КУРСОВУ РОБОТУ З ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Виконання курсової роботи з теорії та практики перекладу з англійської мови» передбачено під час підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітніми програмами «Англійська мова та література (переклад включно)», «Прикладна лінгвістика (англійська мова)» галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія.

Вимоги до написання курсової роботи регламентуються *Положенням про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка* та відповідають політиці університету про протидію плагіату, викладеній у *Положенні про протидію плагіату в Житомирському державному університеті імені Івана Франка*. Останні розміщено на офіційному сайті ЖДУ імені Івана Франка у відкритому доступі.

Метою написання курсової роботи з теорії та практики перекладу з англійської мови є формування компетентностей використання теоретичних знань з перекладознавства для вивчення стратегій, тактик, способів та прийомів відтворення мовних та мовленнєвих явищ вихідного англомовного тексту в українських перекладах.

Курсова робота з теорії та практики перекладу з англійської мови виконується державною мовою, містить аналіз матеріалу вихідного (англомовного) та цільового (українського) текстів, вирізняється самостійністю, стислістю, логічністю, аргументованістю викладу теоретичних засад дослідження та результатів емпіричної розвідки здобувачів. Останні несуть відповідальність за достовірність викладених у курсовій роботі матеріалів.

Кафедра англійської філології та перекладу призначає наукового керівника з числа науково-педагогічних працівників кафедри, в обов'язки яких входить консультації здобувача, перевірка стану виконання курсової роботи, допомога у підготовці до захисту.

Тематика курсових робіт враховує останні здобутки в галузі світового та українського перекладознавства, бере до уваги здобутки українського перекладу в англо-українській мовній парі

та професійні інтереси здобувачів, які можуть запропонувати власну тему для дослідження узгодивши її з керівником та обґрунтувавши необхідність її розробки.

Вибір теми курсової роботи здійснюється на початку семестру, після чого здобувачем укладається план її написання та узгоджується з науковим керівником. Наступний етап роботи над курсовою роботою включає підбір та опрацювання теоретичних джерел. Обов'язковою умовою є використання розвідок англомовних перекладознавців під час формування теоретичних засад розвідки. На основі плану та опрацьованих теоретичних джерел формується зміст, після чого здобувач приступає до написання розділів курсової роботи відповідно до власної освітньої траєкторії. Висновки формуються на основі розділів.

Написана курсова робота подається науковому керівнику, обов'язково здійснюється перевірка розвідки на унікальність. Відповідно до вимог ЖДУ імені Івана Франка курсова робота з унікальністю тексту менше 40% на приймається і не рекомендується до захисту. Якщо унікальність тексту знаходиться у межах 40–60%, робота потребує доопрацювання здобувачем. Унікальність тексту у межах 60–80% є задовільною, у цьому випадку перевіряється наявність правильно оформлених цитувань. До уваги береться матеріал дослідження, який може містити досить великі фрагменти вихідного та цільового текстів, що складаються з декількох речень та, відповідно, знижують процент унікальності, але не впливають на якість роботи. Унікальність тексту більша за 80% свідчить про оригінальність та самостійність дослідження.

Рекомендована до захисту курсова робота проходить прилюдний захист, який відбувається у присутності комісії, до складу якої входять три викладачі кафедри англійської філології та перекладу, один з яких є керівником курсової роботи.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Із загальними вимогами до структури та оформлення курсової роботи можна ознайомитись у *Положенні про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка*.

Курсова робота з теорії та практики перекладу з англійської мови включає титульний аркуш, оформлений відповідно до вимог *Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка*, зміст, список скорочень, вступ обсягом 2-3 сторінки, основну частину, яка зазвичай складається з двох розділів, кожен з яких має обсяг 10-12 сторінок, висновки обсягом 2-3 сторінки, список використаних джерел та літератури загальним об'ємом 25-40 джерел, додатки та акт перевірки роботи на унікальність.

Список скорочень є факультативним і включається у роботу у тому випадку, коли здобувач користується ними. Останні можуть бути загальноприйнятними, наприклад ТО (текст оригіналу) або створеними здобувачем з метою уникнення постійного повтору певних фраз. Незалежно від того, чи наявний список скорочень, в тексті роботи, коли скорочення з'являється вперше, потрібно його розшифрувати в дужках: ВТ (вихідний текст).

Додатки додаються до роботи, коли існує необхідність продемонструвати емпіричний матеріал, який не увійшов до основного тексту роботи.

Вимоги до об'єму курсової роботи визначають загальний об'єм розвідки у 25-30 сторінок. Для робіт, які аналізують специфіку відтворення синтаксичних структур та містять великі фрагменти вихідного та цільового текстів, пропонується збільшувати об'єм на 5 сторінок. Суттєва вимога полягає в тому, що в роботі з двох розділів, де умовно розділ 1 є теоретичним, а розділ 2 практичним, останні мають бути однаковими за об'ємом.

Зміст друкується на другій сторінці курсової роботи та відображає назви всіх структурних частин розвідки, до яких входить вступ, розділи, пункти та підпункти розділів, висновки, список використаних джерел та літератури. Висновки до розділів є факультативним, проте важливим елементом, наявність якого полегшує формулювання загальних висновків.

У змісті наступні назви друкуються виключно великими літерами, напівжирний шрифт додається за бажанням: вступ, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки, назви розділів. Зміст курсової роботи на тему *Прийоми українського перекладу реалій англомовних романів Р. Ліппінкотт* може мати наступний вигляд.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЙОМІВ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ АНГЛОМОВНОЇ ПІДЛІТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	5
1.1. Підходи до вивчення реалій у сучасному перекладознавстві	6
1.1.1. Реалії як номінації культурно унікальних явищ	6
1.1.2. Принципи класифікації реалій	8
1.2. Прийоми відтворення реалій	10
1.2.1. Форенізація	10
1.2.2. Доместикація	11
1.3. Проблематика перекладу англомовної підліткової літератури	12
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНИХ РОМАНІВ РЕЙЧЕЛ ЛІППІНКОТТ	15
2.1. Типологія реалій романів Р. Ліппінкотт	15
2.2. Форенізація у відтворенні реалій підліткових романів	18
2.2.1. Транскодування	18
2.2.2. Калькування	20
2.3. Використання доместикації у перекладі реалій	22
2.3.1. Культурний еквівалент	24
2.3.2. Гіперонімічний переклад	26
Висновки до розділу 2.	28
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	31

Вступ курсової роботи

Вступ курсової роботи з теорії та практики перекладу з англійської мови описує стан розробки проблеми, якій присвячена курсова робота та обґрунтовує необхідність розвідки. У вступі міститься інформація про те, чому присвячена розвідка та визначаються основні її поняття. Наприклад, для курсової роботи на тему *Прийоми українського перекладу реалій англомовних романів Р. Лінпінкотт* вступ може початись наступним чином: *Дослідження присвячене вивченню прийомів українського перекладу реалій англомовних романів Р. Лінпінкотт.*

Після цього доречним є визначення основних понять та введення термінів, які можуть бути використаними у роботі у тих випадках, коли існує синонімія останніх. Так, для запропонованої вище теми курсової роботи необхідним є визначення поняття *реалії* (терміни у роботі доречно подавати курсивом для привертання уваги читача). Бажаною є згадка про синоніми цього терміну у західному перекладознавстві (*culture-specific item, cultural word, lacuna*).

Наступний крок – перерахування тих українських та закордонних науковців, які займались дослідженням зазначеної теми з вказівкою на те, який саме внесок у вивчення теми було ними зроблено. Це сприятиме встановленню актуальності, що передбачає обізнаність з працями перекладознавців, які працювали раніше та працюють зараз над досліджуваною темою.

Актуальність теми дослідження, іншими словами, її корисність для сучасного стану розвитку українського перекладознавства визначається відповідно до зацікавленості українських та закордонних, в першу чергу, англомовних дослідників цією темою. Відсутність публікацій свідчить про неактуальність теми для сучасного стану теорії перекладу. Важливу роль у визначенні актуальності відіграє типовість та частота використання явища, що буде досліджуватись, оскільки нетипові та нечастотні явища роблять тему неактуальною. Актуальність розвідки визначається і потребою у дослідженнях певного аспекту перекладу, необхідністю подальшої розбудови певних підходів (наприклад, соціокультурного, лінгвокультурологічного) у теорії перекладу, вивченні окремих

видів перекладу, суголосністю запропонованої роботи сучасним перекладознавчим студіям.

Формулювання мети дослідження передбачає зазначення явища, вивченню якого присвячена курсова робота, очікувані результати та конкретні шляхи їхнього досягнення. Так, мета перекладознавчої розвідки може передбачати встановлення закономірностей відтворення певних явищ у перекладі, виокремлення та класифікацію типових стратегій, тактик, способів, прийомів, засобів відтворення мовних та мовленнєвих явищ англійської мови в українському перекладі. Коректно сформульована мета допомагає здобувачеві зрозуміти, якими мають бути результати дослідження.

Деталізація мети відбувається за допомогою завдань, яких може бути від 4 до 6. Останні формулюються у вигляді іменникових або інфінітивних словосполук. У завдання виноситься уточнення ключових понять, які використовуються у дослідженні; класифікація мовних та мовленнєвих явищ, переклад яких вивчається; виокремлення та вивчення стратегій, тактик, способів, прийомів, засобів відтворення мовних та мовленнєвих явищ англійської мови в українському перекладі; з'ясування основних труднощів перекладу аналізованих явищ.

Об'єктом дослідження у перекладознавчій розвідці виступають мовні та мовленнєві явища вихідної мови. Можливим є віднесення до об'єкту дослідження мовних та мовленнєвих явищ цільової мови. Предметом розвідки є стратегії, тактики, способи та прийоми їхнього відтворення в українських перекладах. Матеріалом дослідження виступають англомовні тексти (аудіовізуальні, художні, галузеві) та їхні переклади українською мовою.

Серед методів дослідження виділяють загальнонаукові методи: гіпотетико-дедуктивний (для формулювання теми, мети та завдань розвідки), описовий (для опису одиниць аналізу), суцільної вибірки (для формування вибірки дослідження), зіставний (для зіставлення вихідного та цільового текстів). Лінгвістичні методи можуть включати лінгвостилістичний аналіз (для вивчення стилістичних засобів вихідного тексту та їхнього представлення у цільовому тексті), контекстуальний аналіз (для визначення контекстуального значення досліджуваних мовних

одиниць), компонентний аналіз (для визначення сем вихідних лексичних одиниць, які збережено у перекладі). Обов'язковим є використання перекладознавчого аналізу (для виокремлення способів та прийомів перекладу мовних одиниць вихідного тексту), метод накладання структури перекладу на структуру оригіналу (для виявлення асиметрії у перекладі). Елементи кількісного аналізу використовують для обрахунку співвідношення різних прийомів та способів перекладу та наочного представлення результатів розвідки. Вибір конкретних методів залежить від мети, завдань, об'єкту та предмету, розвідки.

Теоретичне значення розвідки полягає в тому, що його результати є певним внеском до часткових (теорії аудіовізуального, галузевого, художнього перекладу) або загальної теорії перекладу. Залежно від об'єкту дослідження результати розвідки можуть робити внесок до конкретних галузей мовознавства. Так, розвідки, які досліджують переклад реалій та безеквівалентної лексики, роблять внесок у вирішення питань лінгвокраїнознавства та лінгвокультурології. Якщо у розвідці вивчаються прийоми перекладу окремих груп лексичних одиниць, можемо говорити про внесок у вирішення проблем зіставної лексикології.

Практична значущість курсової роботи визначається тим, що її результати та емпіричний матеріал можуть бути використані під час викладання нормативних курсів *Теорія та практика перекладу з англійської мови, Вступ до перекладознавства, Порівняльна лексикологія, порівняльна стилістика, Порівняльна граматики*. Відповідно до матеріалу дослідження його висновки можуть бути використаними для створення спецкурсів з лінгвокультурологічних або соціолінгвістичних проблем перекладу (якщо у розвідці йдеться про переклад реалій та безеквівалентної лексики, лінгвокультурологічний аспект перекладу), художнього перекладу (якщо матеріалом розвідки виступають художні твори), аудіовізуального перекладу (коли матеріалом розвідки є ігрові, документальні та анімаційні фільми).

Апробація роботи надає інформацію про участь здобувача у наукових або науко-методичних конференціях, наявність публікації із зазначенням вихідних даних останньої.

Абзац присвячений структурі та обсягу роботи є коротким описом всіх структурних частин роботи та інформує про кількість використаних джерел. Наприклад:

Наукова робота має таку структуру та обсяг: вступ, 2 розділи, з висновками до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел та літератури, який налічує 32 позиції, з яких 8 – англійською мовою. У вступі визначається актуальність роботи, її мета та завдання, наукова новизна, теоретичне та практичне значення, методика та матеріали дослідження. Перший розділ присвячено теоретичним засадам вивчення прийомів відтворення реалій у художньому перекладі. У другому розділі класифікуються реалії сучасної англomовної підліткової літератури та прийоми їхнього відтворення в українському перекладі. Загальні висновки підводять підсумки дослідження та окреслюють його подальші перспективи.

Основна частина роботи

Відповідно до технічних вимог кожен розділ починається з нової сторінки, при цьому відцентровані слово РОЗДІЛ, його номер (нумерація здійснюється за допомогою арабських цифр) та сама НАЗВА набираються великими літерами (за бажанням напівжирним шрифтом). Після назви розділу пропускається рядок та друкується один абзац преамбули, яка описує чому буде присвячений розділ. Далі через рядок по центру друкується назва пункту з його номером, де перша цифра позначає номер розділу, а друга номер пункту, наприклад, 1.1., сам текст пункту починається ще через рядок. У тому випадку, коли пункт поділяється далі на підпункти, він починається також з преамбули, яка може складатись з декількох абзаців, що відносяться до теми пункту у цілому. Після преамбули пропускається рядок та друкується назва підпункту з його номером, який містить три цифри, наприклад, 1.1.1., з абзацу напівжирним шрифтом, назва закінчується крапкою. Далі друкується текст підпункту.

Розділ 1 присвячений теоретичним засадам вивчення предмету дослідження і демонструє вміння здобувача обирати матеріал, який складає методологічну основу розвідки. У розділі 1 надаються визначення основних понять розвідки, аналізуються та узагальнюються погляди українських та закордонних вчених на ці поняття, наводиться інформація про найбільш значущі розвідки, які вирішують схожі завдання. Розділ 1 поділяється на пункти та підпункти, які висвітлюють сучасний стан розробки проблеми, винесеної в тему роботи.

Робота над Розділом 1 починається з опрацювання теоретичного доробку українських та закордонних перекладознавців, який ляже в основу тексту курсової роботи. Зазвичай перед науковцем-початківцем стоїть питання, як організувати підбір теоретичного матеріалу. Практичною порадою може слугувати виділення у назві курсової роботи ключових слів та словосполук, за якими в подальшому здійснюватися пошук інформації в мережі інтернет або у бібліотеці. Крім того, ключові слова з теми курсової роботи допоможуть у формуванні плану першого розділу.

Оскільки Розділ 1 присвячено аналізу існуючих поглядів на проблему, виклад ідей інших науковців обов'язково супроводжується посиланнями на відповідні публікації. Останні оформлюються наступним чином: [2, с. 23] або [2: 23], де перша цифра позначає номер джерела у Списку використаних джерел та літератури, а друга – сторінку з самого джерела. Виключення складають електронні джерела, в яких сторінка не вказується.

Приблизний план написання пункту або підпункту включає наступні моменти. Спочатку окреслюється проблема та надається декілька точок зору з посиланням на роботи відомих дослідників, які працюють над її вирішенням. Пропонуються визначення термінів з обов'язковим посиланням на дослідників, які ці визначення запропонували або підтримують, та описуються підходи до вивчення проблеми. Поширеною вадю є нечітка логічна послідовність викладу матеріалу, яка призводить до повторів інформації. Уникнути цієї вади дозволяє чіткий план пункту. В кінці пункту або підпункту обов'язково формулюється один абзац висновку, в якому відсутні посилання на інших науковців та який узагальнює інформацію подану у підпункті.

Другий розділ роботи присвячується аналізу емпіричного матеріалу та викладу його результатів. Першим етапом роботи є утворення вибірки або бази прикладів. На цьому етапі за допомогою методу суцільної вибірки добирають паралельні фрагменти вихідного та цільового тексту, з яких вилучають мовні та мовленнєві одиниці для подальшого аналізу. На другому етапі укладають класифікацію стратегій, тактик, способів та прийомів відтворення аналізованих одиниць вихідного тексту у цільовому тексті. Після цього відбувається написання тексту розділу. Пункти або підпункти Розділу 2 можуть описувати використання конкретного прийому у відтворенні досліджуваних мовних явищ, наприклад, транскодування або калькування.

Пункт або підпункт Розділу 2 пишуть за наступним планом. Наводиться визначення мовного явища або прийому перекладу, якому присвячений пункт. Надається аналіз емпіричного матеріалу, при цьому враховується декілька вимог. Приклади не можуть повторюватись в різних підпунктах роботи. Вступне речення перед прикладом пояснює, чому він обраний для аналізу. Приклади наводяться або з абзацу, першим подається приклад з

вихідного тексту, другим з цільового, або у вигляді таблиці, коли зліва розміщується приклад вихідного тексту, справа – цільового. Після прикладу наводиться пояснення прийому перекладу. Частою вадою є наведення однотипових прикладів, в той час, як основне завдання дослідника полягає в тому, щоб показати максимально різноманітні випадки використання конкретного прийому перекладу. Закінчується підпункт висновком, який узагальнює викладений матеріал.

Оформлення висновків

Висновки до розділів не є обов'язковими для написання курсових робіт. Проте їхня наявність полегшує укладання загальних висновків та дозволяє краще усвідомити опрацьований теоретичний та практичний матеріал. Практична порада щодо формування висновків до розділу полягає в тому, що кожному підпункту розділу присвячений один абзац у висновках. Недоречно просто копіювати висновки до підпунктів укладаючи Висновки до розділу. Проте укласти їх потрібно саме з опорою на останні. Доречною є практика нумерування абзаців висновків, коли кожному підпункту розділу відповідає абзац, що дозволяє охопити весь матеріал, викладений у розділі. Оскільки висновки є самостійними умовиводами автора на основі проаналізованого матеріалу, вони не містять посилань на інших дослідників та надають власну версію бачення об'єкту дослідження.

Загальні висновки є обов'язковою структурною частиною курсової роботи. Вони формуються на основі висновків до розділів, проте не копіюючи їх, а надаючи інформацію на більш узагальненому рівні. Загальні висновки підсумовують проведені дослідження, його методологічну основу та емпіричну складову, пишуться самостійно, не містять посилань та не надають інформації, яка не була заявлена у тексті основної частини роботи. Висновки відповідають меті курсової роботи та демонструють, що всі її завдання було успішно вирішено.

В кінці загальних висновків зазначаються подальші перспективи дослідження, які можуть полягати у вивченні розглянутих у курсовій роботі стратегій, тактик, способів або прийомів перекладу на новому матеріалі. Так, якщо розвідка виконана на матеріалі художнього перекладу, перспективою дослідження може стати залучення художніх текстів інших жанрів, фахових текстів або аудіовізуального перекладу.

Вимоги до оформлення Списку використаних джерел та літератури

Список використаних джерел та літератури відноситься до обов'язкових елементів курсової роботи. Він включає в себе теоретичні роботи перекладознавців та мовознавців, джерела емпіричного матеріалу, є наскрізним, укладається в алфавітному порядку. Спочатку подаються українські, після цього англомовні публікації.

Джерела, надані у Списку, добираються відповідно до теми, мети та завдань дослідження. Список має містити роботи українських та англомовних перекладознавців, дотичні до теми розвідки. Обов'язковою умовою є використання робіт англомовних перекладознавців та наукових видань, опубліковані протягом останніх п'яти років, що засвідчить ерудицію дослідника. На кожне джерело у Списку має бути посилання у вступі або основній частині роботи хоча б один раз.

Наразі Список використаних джерел та літератури укладається відповідно до ДСТУ 8302:2015 згідно наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р.

Наведемо приклади оформлення джерел літератури. Окреме видання одного або декількох авторів подається наступним чином:

Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.

Опис джерел іноземною мовою відбувається на мові оригіналу із використанням вимог ДСТУ та не перекладається українською мовою:

Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice Hall International, 1988. 292 p.

Segal E. Love Story. N.Y. : Buccaneer Books, 1970. 131 p.

У оформленні статей з періодичних видань назва журналу надається курсивом, після чого зазначається рік випуску, номер та сторінки статті:

Борисенко Н. Д. Кодубовська О. О. Семантичні особливості апелювання на позначення населеного пункту міського типу в західногерманських мовах: зіставний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. № 21, т. 1. С. 230–234.

Статті іноземною мовою також оформлюються відповідно до вимог ДСТУ:

Kostopoulou L. Translating culture-specific items in films: the case of interlingual and intersemiotic translation. *Punctum*. 2015. № 1(2). P. 53–67.

Статті неперіодичних видань, які продовжуються, оформлюються наступним чином:

Веліченко Р. О. Переклад реалій творів Дж. Толкіна українською мовою: лінгвокраїнознавчий аспект. *Littera Scripta Manet*: зб. студ. наук. праць. Житомир : ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 8. С. 7–11.

В описі частини книги, розділу або статті назва книги подається курсивом та зазначається редактор видання:

Bassnett S. The Translation turn in cultural studies. *Translation translation* / Ed. Petrilli S. Amsterdam : Brill, 2003. P. 433–449.

Багатотомні видання можуть бути оформлені одним з наступних варіантів:

Словник української мови : в 11 т. Т. 4: І–М. Київ : Наукова думка, 1973. 840 с.

Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 4: І–М. 1973. 840 с.

Для оформлення електронних джерел обов'язковою є згадка дати перегляду (звернення):

Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/> (дата звернення 18.01.2023).

Найчастіші вади в оформленні джерел під час опису окремого видання полягають у наступному: зайва кома після прізвища автора перед його ініціалами, дублювання прізвища автора після назви видання, відсутність пробілу перед двокрапкою після міста видання, відсутність назви видавництва та кількості сторінок у виданні.

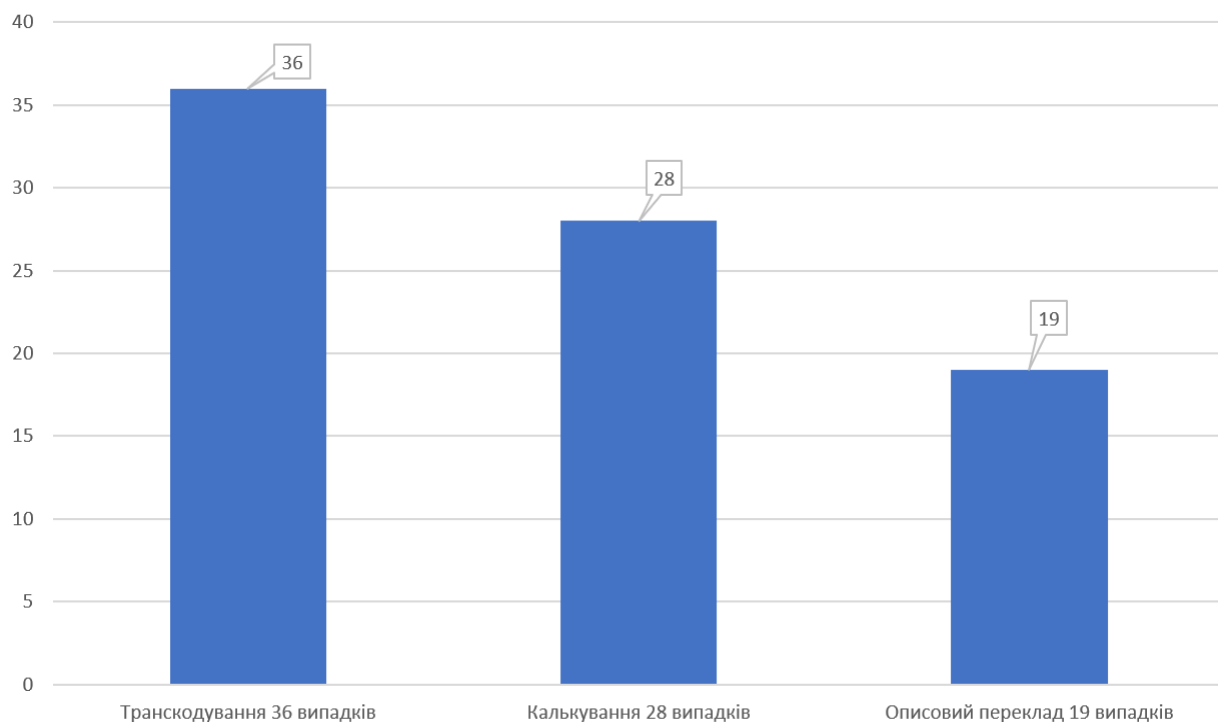
Під час оформлення статті мають місце наступні вади: відсутність сторінок, на яких розміщена стаття, використання дефісу (-) замість тире (–) при подачі сторінок, повтор прізвища автора після назви статі, неправильна послідовність таких вихідних даних як рік та номер журналу.

Додатки

Хоча Додатки не є обов'язковим елементом курсової роботи, проте дозволяють унаочнити результати розвідки. З іншого боку, в Додатках може бути розміщений той матеріал, який не увійшов до тексту основної частини: як от, приклади емпіричного матеріалу, класифікації перекладацьких трансформацій. Для унаочнення результатів розвідки в Додатках можуть бути розміщені діаграми, графіки та таблиці, які надають інформацію щодо кількісних характеристик досліджуваних явищ.

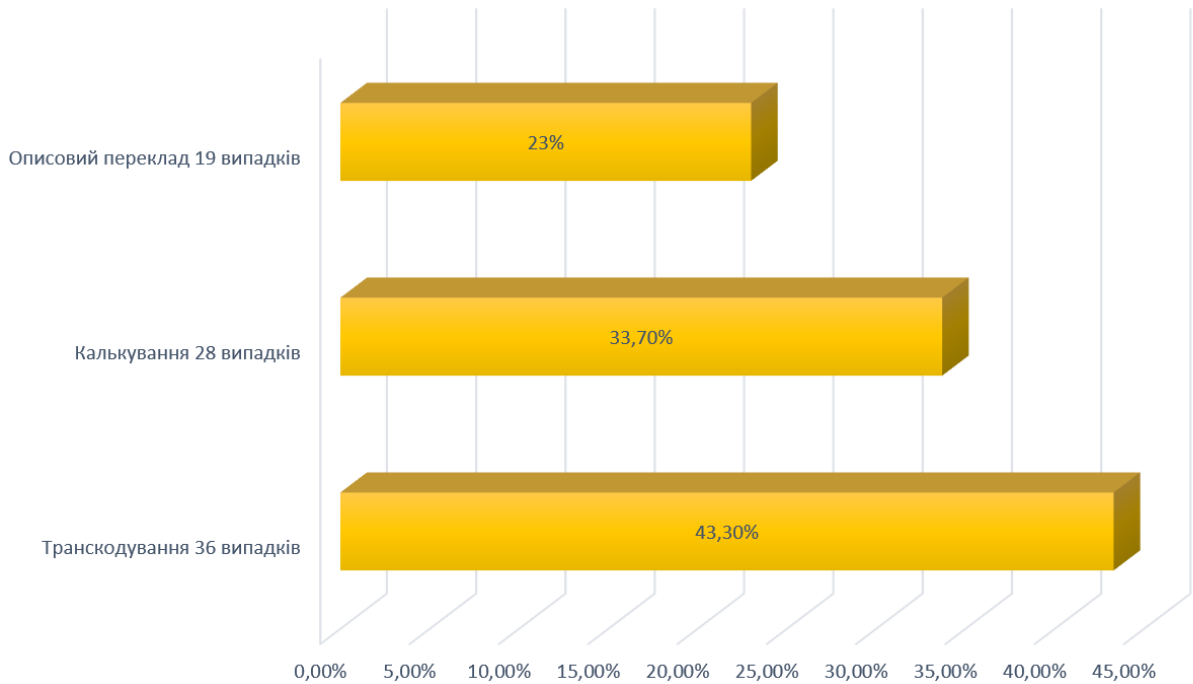
Наприклад, якщо у курсовій роботі вивчалось використання способів відтворення реалій і було виділено 36 випадків використання транскодування, 28 випадків калькування, 19 випадків описового перекладу, то результати розвідки можуть бути унаочнені наступним чином. Зауважимо, що додатки мають назву та нумерацію.

Додаток 1. Кількісний розподіл способів відтворення реалій в досліджуваному матеріалі

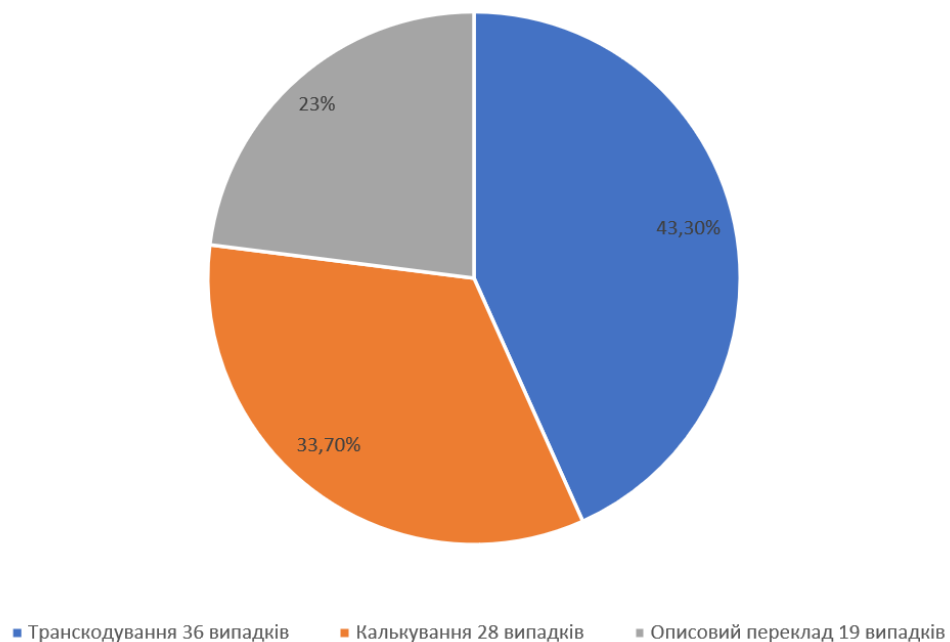

Як бачимо з прикладу, кількісні результати представлені у вигляді вертикальної гістограми (стовпчастої діаграми.)

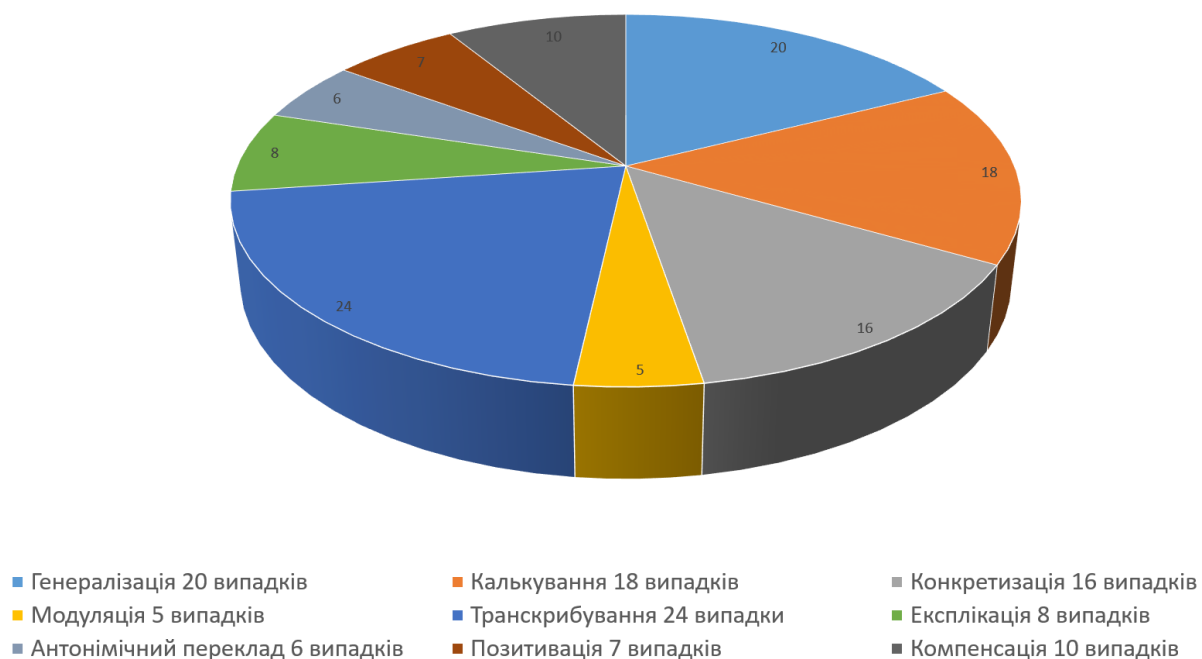
Наступна діаграма є горизонтальною гістограмою, яка крім абсолютних цифр надає відсоткове співвідношення способів перекладу реалій в аналізованому матеріалі.

Кількісні обрахунки можуть бути представленими і у вигляді кругової (секторної) діаграми, де випадки використання способів відтворення реалій представлено як відсоткові долі, додатково після діаграми подані абсолютні цифри.

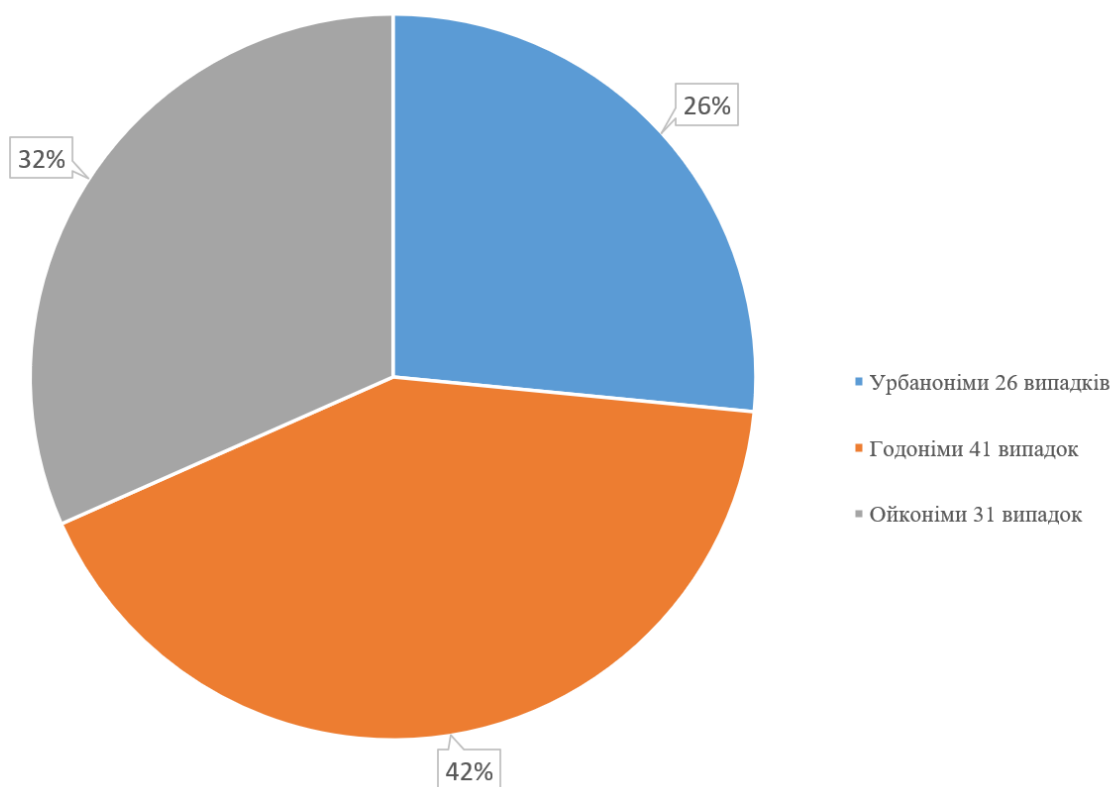

Для аналізу кількісних даних може бути використано більш складну об'ємну секторну діаграму.

Якщо у курсовій роботі створюється класифікація реалій, то її кількісні характеристики можуть також бути унаочненими за допомогою секторної діаграми.

Додаток 2. Кількісний розподіл топонімів в аналізованому матеріалі.

Тести для самоконтролю

Для кращого розуміння вимог до написання курсової роботи з теорії та практики перекладу з англійської мови пропонуємо тести для самоконтролю, укладені виключно на матеріалі методичних рекомендацій. Виконання тестів допоможе краще усвідомити вимоги до написання роботи, визначити моменти, які потребують додаткової консультації з науковим керівником.

Що включає в себе курсова робота з теорії та практики перекладу з англійської мови?

- a) Титульний аркуш, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки.
- b) Титульний аркуш, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки.
- c) Титульний аркуш, вступ, основну частину з двома розділами, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки.
- d) Титульний аркуш, вступ, три розділи з підпунктами, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки.

Яка обов'язкова складова курсової роботи, що сприяє уникненню постійного повтору певних фраз?

- a) Список скорочень
- b) Додатки
- c) Висновки
- d) Синтез

Які можливі загальноприйнятні скорочення можуть включатися до списку скорочень?

- a) СМ (середній текст)
- b) ТР (текст роботи)
- c) ВТ (вихідний текст)
- d) УМ (український мова)

Який метод використовується в рамках курсової роботи для продемонстрування емпіричного матеріалу, який не увійшов до основного тексту?

- a) Аналіз

- b) Синтез
- c) Додатки
- d) Експеримент

Який об'єм загальний об'єм розвідки визначено для курсової роботи з теорії та практики перекладу?

- a) 15-20 сторінок
- b) 25-30 сторінок
- c) 35-40 сторінок
- d) 40-45 сторінок

Що включає в себе вступ курсової роботи з теорії та практики перекладу?

- a) Опис основних результатів роботи
- b) Аналіз головних тем дослідження
- c) Інформація про структуру та обсяг роботи, обґрунтування актуальності, визначення основних понять, огляд літератури, формулювання мети та завдань дослідження.
- d) Стислий переказ всього тексту роботи.

Що є бажаною характеристикою термінів у вступі курсової роботи?

- a) Використання аббревіатур
- b) Подавання їх у курсиві
- c) Подача без будь-яких особливих характеристик
- d) Зазначення синонімії термінів у курсиві

Як визначається актуальність теми дослідження в контексті курсової роботи?

- a) Частотою використання явища
- b) Академічним ступенем автора
- c) Обсягом досліджень в історії теми
- d) Зацікавленістю дослідників української та закордонної спільноти

Що включає в себе формулювання мети дослідження?

- a) Визначення основних понять
- b) Огляд літератури

- c) Очікувані результати та конкретні шляхи досягнення
- d) Розгортання завдань дослідження

Скільки завдань може бути узагальнено в меті дослідження?

- a) 2-3
- b) 4-6
- c) 7-9
- d) Безліч

Яке поняття визначає об'єкт дослідження у перекладознавчій розвідці?

- a) Предмет
- b) Матеріал
- c) Явища вихідної мови
- d) Способи відтворення

Що може бути віднесено до об'єкту дослідження, згідно з текстом?

- a) Тільки мовні явища цільової мови
- b) Тільки мовні явища вихідної мови
- c) Як мовні, так і мовленнєві явища цільової мови
- d) Тільки аудіовізуальні тексти

Що є предметом дослідження у перекладознавчій розвідці?

- a) Мовленнєві явища цільової мови
- b) Явища вихідної мови
- c) Способи та прийоми відтворення
- d) Лінгвістичні методи

Яким чином визначається матеріал дослідження?

- a) Тільки аудіовізуальні тексти
- b) Тексти лише галузевого характеру
- c) Англomовні тексти та їхні українські переклади
- d) Лише художні тексти

Які елементи можуть бути предметом дослідження, згідно з текстом?

- a) Тільки стратегії та тактики
- b) Способи відтворення в українських перекладах

- c) Стратегії, тактики, способи та прийоми відтворення
- d) Тільки англомовні тексти

Які загальнонаукові методи використовуються у дослідженні?

- a) Історичний, гендерний, концептуальний
- b) Гіпотетико-дедуктивний, описовий, суцільної вибірки
- c) Експериментальний, фальсифікаційний, моделювання
- d) Статистичний, емпіричний, порівняльний

Яке теоретичне значення має розвідка в контексті перекладознавства?

- a) Залежить від кількості використаних методів
- b) Полягає в створенні спецкурсів та апробації роботи
- c) Залежить від внеску до часткових або загальної теорії перекладу
- d) Визначається матеріалом дослідження

Що визначає практичну значущість курсової роботи?

- a) Кількість опитувань, проведених під час дослідження
- b) Залучення емпіричного матеріалу
- c) Виявлення асиметрії у перекладі
- d) Використання результатів та матеріалу для викладання та створення спецкурсів

Що передбачає апробація роботи?

- a) Проведення експерименту для емпіричного перевірки гіпотези
- b) Публікацію статті із зазначенням вихідних даних
- c) Участь у наукових конференціях з представленням результатів
- d) Збільшення обсягу дослідження для ширшого охоплення теми

Які структурні елементи включає наукова робота згідно з текстом?

- a) Вступ, 3 розділи, висновки, список джерел
- b) Вступ, 2 розділи, загальні висновки, список джерел
- c) Вступ, 2 розділи, окремі висновки до кожного розділу, загальні висновки, список джерел
- d) Тільки вступ та список джерел

Які пункти визначає вступ наукової роботи згідно з текстом?

- a) Актуальність, мета, завдання, наукова новизна, методика, матеріали
- b) Тільки методика та матеріали
- c) Актуальність, завдання, теоретичне значення, список джерел
- d) Тільки мета та наукова новизна

Що описується в першому розділі наукової роботи?

- a) Класифікація реалій сучасної англomовної підліткової літератури
- b) Прийоми відтворення реалій у художньому перекладі
- c) Методика дослідження та матеріали
- d) Загальні висновки

Яке питання може бути вирішено в другому розділі?

- a) Які теоретичні засади вивчення прийомів відтворення реалій?
- b) Які прийоми відтворення реалій використовуються в художньому перекладі?
- c) Яка методика класифікації реалій?
- d) Які загальні висновки можна зробити із дослідження?

Які пункти включають загальні висновки?

- a) Тільки підсумки дослідження
- b) Тільки окреслення подальших перспектив
- c) Підсумки та подальші перспективи дослідження
- d) Список джерел

Як розпочинається кожен розділ згідно з технічними вимогами?

- a) З абзацу преамбули
- b) З нової сторінки, із слова "РОЗДІЛ", його номера та назви
- c) З переліку ключових слів
- d) Тільки із заголовка "РОЗДІЛ"

Що містить преамбула кожного розділу?

- a) Назва розділу та номер
- b) Опис чому буде присвячений розділ
- c) Тільки номер розділу
- d) Визначення ключових слів

Як нумеруються пункти та підпункти?

- a) Тільки за допомогою арабських цифр
- b) Римськими цифрами
- c) Арабськими цифрами з номером розділу перед ними
- d) Із змішаним використанням літер та цифр

Як форматується посилання на джерела?

- a) [2: 23]
- b) [2, с. 23]
- c) (2, 23)
- d) [23/2]

Які етапи включає приблизний план написання пункту або підпункту?

- a) Опис проблеми, надання точок зору, визначення термінів, висновок
- b) Опис проблеми, визначення термінів, посилання на джерела, висновок
- c) Визначення термінів, опис підходів, посилання на джерела, висновок
- d) Тільки висновок без опису проблеми

Яким чином формується вибірка на першому етапі аналізу емпіричного матеріалу?

- a) За допомогою анкетування
- b) Випадковим вибором
- c) За допомогою методу суцільної вибірки
- d) За допомогою рандомізованого вибору

Які етапи включає аналіз емпіричного матеріалу у другому розділі?

- a) Утворення вибірки, класифікація стратегій, написання тексту розділу
- b) Написання тексту розділу, утворення вибірки, класифікація стратегій
- c) Утворення вибірки, написання тексту розділу, класифікація стратегій
- d) Класифікація стратегій, утворення вибірки, написання тексту розділу

Що включає вступне речення перед прикладом у підпункті Розділу 2?

- a) Пояснення вибору номера прикладу
- b) Пояснення, чому обраний приклад для аналізу
- c) Підсумок результатів підпункту
- d) Повторення заголовка пункту

Як можна уникнути однотипових прикладів у підпунктах Розділу 2?

- a) Зменшити кількість прикладів
- b) Давати детальні пояснення кожного прикладу
- c) Наводити однакові приклади для порівняння
- d) Збільшити кількість прикладів

Як закінчується підпункт в Розділі 2?

- a) Повторення вступного речення
- b) Вставкою нового прикладу
- c) Підсумковим висновком, що узагальнює викладений матеріал
- d) Переходом до наступного підпункту

Чому висновки до розділів курсових робіт не є обов'язковими, але рекомендованими?

- a) Так вимагає формат курсових робіт
- b) Вони полегшують укладання загальних висновків
- c) Автор не має права робити висновки
- d) Висновки не мають значення для читача

Які практичні поради щодо формування висновків до розділу подаються?

- a) Використовувати цитати з досліджень інших авторів
- b) Копіювати висновки до підпунктів укладаючи "Висновки до розділу"
- c) Нумерувати абзаци висновків відповідно до підпунктів
- d) Збільшити обсяг висновків для повноти інформації

Які елементи має включати в себе загальні висновки курсової роботи?

- a) Копії висновків до розділів
- b) Інформацію, яка не була заявлена у тексті роботи
- c) Посилання на інших дослідників

d) Висновки до розділів узагальнені на більш узагальненому рівні

Які подальші перспективи дослідження можуть зазначатися в загальних висновках?

- a) Переписати висновки до розділів
- b) Провести новий експеримент
- c) Вивчення розглянутих стратегій на новому матеріалі
- d) Змінити тему дослідження

Список рекомендованої літератури

Бойко Я. Стратегії і тактики українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі когнітивної еквівалентності. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2022. № 11. С. 21-26.

Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010.

Борисенко Н. Д., Садловська О.С. Відтворення англомовних реалій в українському кіноперекладі Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2018. № 1. С. 48–52.

Борисенко Н.Д., Кодубовська О.О. Лінгвокраїнознавство: англомовні країни : навчальний посібник (англійською мовою). Житомир, 2019. 154 с.

Влахов С., Флорин С. Непреводимото в превода. София : Наука и изкуство, 1990. 356 с.

Григор'єва О. Прагматичний аспект перекладу: засоби прагматичної адаптації тексту. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2011. Вип. XV. С. 285–289.

Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. *Вісник СумДУ. Серія Філологія*. 2015. № 1. Том 2. С. 96–102.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.

Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.

Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 1982.

Корунець І. Біля витоків українського перекладознавства. Вінниця : Нова книга, 2008. 512 с.

Лощенова І. Проблеми відтворення мовних реалій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Лінгвістика*. 2011. Вип. 15. С. 306–309.

Лукьянова Т. Г. Основи англо-українського кіноперекладу: навчальний посібник для студентів 4 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» денної форми навчання факультету іноземних мов. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 104 с.

Лютянська Н. І. Особливості закадрового перекладу документальних фільмів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 49. Том 2. С. 166–169.

Матківська Н. А. Питання методології дослідження аудіовізуального перекладу. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. 2015. № 3. С. 147–152.

Мельник А. П. Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 58. С. 110–112.

Петришен О. Г. Поняття реалія як складова частина безеквівалентної лексики. *Мова і культура*. 2013. Вип. 16, т. 1. С. 406–410.

Подорожна К. Ю. Місце реалій у системі безеквівалентної лексики. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. 2014. Вип. 692–693. С. 174–178.

Полякова О. В. Дублювання як вид кіноперекладу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2013. Вип. 116. С. 338–341.

Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016.

Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.

Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008.

Славова Л., Борисенко Н. Одомашнення та очуження як основні прийоми дублювання у кіноперекладі. *Переяславська мовознавча толока: тези I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 19-20 вересня 2019*

року) / Гол. ред. К. І. Мізін; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 168–169.

Славова Л., Борисенко Н. Стратегії форенізації та доместикації у відтворенні ономастичних реалій (на матеріалі українського перекладу роману М. Мітчелл «Звіяні вітром»). *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць* / за заг. ред. Л. Г. Буданової, Г. Г. Єнчевої. Київ, 2023. С. 136–139.

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К. : Факт-Наш час, 2006. 344 с.

Теорія перекладу: для студентів 3-4 курсів ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спеціальністю 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу ; авт.-упор. О. А. Кальниченко]. Харків : Вид-во НУА, 2017. Ч. 1.

Чередниченко О. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 248 с.

Чумак Н. А. Етнореалія серед інших видів національно-специфічної лексики (на матеріалі етнореалій галліцизмів у сучасному англomовному публіцистичному дискурсі) *Філологічні трактати*. 2013. Т. 5. № 2. С. 114–122.

Шукало І. М. Специфіка перекладу комічного у кінодискурсі. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія : Філологічні науки*. 2013. Кн. 3. С. 171–173.

Ярова Л. О. Прецедентна асиметрія в аудіовізуальному перекладі. *Наукові записки ЦДПУ. Серія: Філологічні науки*. 2019. Вип. 175. С. 738–743.

A Companion to translation studies / Ed. by P. Kuhiwczak and K. Littau. Topics in Translation: 34. Clevedon : Cromwell Press Ltd., 2007.

Akbari A., Darani P. A. The Status of Intercultural Mediation in Translation: Is it an Absolute Licence? *Topics in Linguistics*. 2017. 18 (1). P. 59–70.

Boase-Beier J. Stylistic approaches to translation. New York : Routledge, 2010.

Chen, L. Cultures, Communication, and Contexts of Intercultural Communication. *Intercultural Communication* / ed. by L. Chen. Boston/Berlin: Walter de Gruyter, 2017. P. 1–16.

Fernández Guerra A. Translating culture: problems, strategies and practical realities. *Journal of Literature Culture and Literary Translation*. 2012. Vol. 3, no. 1. URL : <https://www.sic-journal.org/Article/Index/173#>

Kazazi L. 2014. The Lacuna as a Cultural Phenomenon: Analyzing Martin Camaj's "Circles". *Journal of Educational and Social Research* 2014. № 4 (4). P. 353–356.

Munday J. Introducing translation studies : theories and applications. New York : Routledge, 2016.

New Trends in Audiovisual Translation / ed. by J. Díaz Cintas. Clevedon : Cromwell Press Ltd., 2009.

Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice Hall International, 1988.

Nida E. A. Fascinated by Languages. Amsterdam: John Benjamins, 2003.

Nida E. A. Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden : Brill, 1964.

Nida E.A., Taber Ch.R. The Theory and Practice of Translation. Leiden-Boston MA : Brill, 2003.

Ramiere N. Reaching a Foreign Audience: Cultural Transfers in Audiovisual Translation. *The Journal of Specialized Translation*. 2006. № 6. P. 152–166.

Savory T. H. The Art of Translation. London: J. Cape, 1957.

Slavova L., Borysenko N. Rendering Cultural Information in Translation: English – Ukrainian Direction. *Odessa Linguistic Journal*. 2018. № 11. P. 167–173.

The Routledge Companion to Translation Studies / ed. by J. Munday. Abingdon : Routledge, 2009.

Umberto E. Experiences in translation / translated by Alastair McEwen. Toronto : University of Toronto Press Incorporated, 2001.

Venutti L. The Translator's Invisibility. A History of Translation. London and New York: Routledge, 1995.

Навчально-методичне видання

**БОРИСЕНКО Наталія Дмитрівна,
КОДУБОВСЬКА Оксана Олександрівна**
укладачі

**Методичні рекомендації до виконання курсових
робіт з теорії та практики перекладу з англійської
мови**